

הצבעים ביהדות

מתוך ספר מעולפת ספירים: "היכל השביעי, יש שם עמוד אחד מד' מראות, לבן ואדום וירוק ושחור, וכשעולות הנשמות, הנשמות מי שראויה בלבן עולה דרך שם, ומי שראויה לאדום ומראה אחרת כל נשמה כפי מעלתה, וכל ההיכלות הם למדור, אבל זה השביעי אינו למדור רק לעבור בו ולעלות להיכלות אחרים". מתוך ספר הזוהר חלק ג' פרק כה': "ואמנם כמו שההויה האמיתית שבו הייתה מארבע קצוות העליונים, כן רתק זאת ההויה היתה מארבע קצוות התחתונים, והוא שאמרו (בפרק יא' מפרקי רבי אליעזר) התחיל לקבץ את עפרו של אדם הראשון מד' פנות הארץ, אדום שחור לבן וירוק..."

הצבעים הראשוניים המתייחסים לבריאת העולם הם הצבעים ירוק, שחור, אדום, ולבן. אלה הם 2 הניגודים שהם לא צבע – לבן ושחור והצבעים הפעילים – ירוק ואדום. זה מזכיר קצת את המשפט בקוראן: "העורקים אשר בסלע: שחור אדום ולבן סימן הם למאמינים". ולכן הפתחים למדרסות המוסלמיות נצבעו או נבנו מאבנים שחורות לבנות ואדומות. ירוק הוא הצבע הנוסף והוא הצבע של האיסלאם. אם חושבים על זה אז באמת יש אבנים לבנות, אבנים שחורות ואבנים אדומות. ירוק הלא הוא הצמחייה.

אחד מהעמודים בקלף ההירופנט בטארות הוא בצבעים שחור ירוק ואדום, לבן זה כבר עניין אחר.

מתוך פירוש של רבי יצחק סגי נהור לספר היצירה: "אותיות ואותות יש בהם הפרש, כי האותות פעמים שאין בהן דמיון אלא מראה כגון מראה הלובן והאודם וכיוצא בו, כי האות הוא מראה השתנות העניין שנשתנה מצבעו ומהיותו, כענין שנאמר "שכב על צדך השמאלית" (יחזקאל ד', ד'), וכתוב שם "אות היא לבית ישראל", סימן מבלי שינוי הבריאה והצורה, שאין שם צורה נפרדת ומשתנית מחברותיה אלא דבר אחד שהוא מתהפך לכמה גוונים. וכן קול ומראה הם אותות, אבל אותיות הם הדברים הבאים מסבתם מלשון באות, שהאות הוא דבר הנהוה והמצטייר והמתקבל מהמקום אשר חוצב משם". המשמעות של זה היא שצבע הוא שינוי גוון, שינוי בתפישה של אותו דבר, ולא שינוי מהותי בהויה. כמו כן תפישת הצבע תלויה בתפישת המסתכל, בכלי המקבל.

כותב רבי יוסף ג'יקטליא בספר החשמל: "ונגה, זה נגה שהוא סוד ענין גוונים של מיני צבעונים, כי הצבעונים לפי מיני השפע והאצילות הנמשך, ויש צבע שחור, או תכלת, או ירוק, או אדום, או ירקרק, או אדמדם, או ארגמן, ויש מיני לבן וכל מיני צבע, ומראה גוון כולם כפי כוח הסדרים העליונים, ונגה זה נמשך מצד ימין ומתאחז עם השמאל והשמאל עם הימין והאש מלהטת ונוצצת מאותו הנוגה, ומאותו הנוגה יגיה זוהר כאבן ספיר בהגיע כח זוהר אדמימותו אז האבן מצטבעת בשני גוונים, לפי שבתחילה היתה גוון חשוך, וכשפוגעת בנוגה אז מימין ומשמאל מתנוססת כמראה לבן מצד הימין וכמראה האודם מצד השמאל, ואין הלובן שבצד הימין גמר היופי עד שמתערב בו האודם שמצד שמאל, ואז נעשה המראה צח ואדום.. וזהו צבע המראות לשאר כל הצבעים..."

מעניינת החלוקה הראשונית ל-2 צבעים – אדום ולבן, שהם צבעי היסוד של הרבה חלוקות ראשוניות, 2 ההפכים – הניגודים הראשוניים.

כותב הרמ"ק: "שענין הגוונים הוא משל נאות אל הפעולות והעניינים הנמשכים מהספירות. והנרצה בגוונים אל הספירות משל אל הפעולות הנמשכות לפי טבעם ועניינם. ואין לנו מקום וגדר להמשילו ולהגדירו בעניין חילוקם אלא במשל וגדר הגוונים אשר יתחלקו ויעלו וירבו לפי תגבורת הגוונים אחד על חברו. לכן נמשל עניין הפעולות העליונות במשל הגוונים והכל לשכך את האזן הגופני במה שיכול לשמוע".

הצבעים הם דרך להסביר את פעולתם של הספרות – משל, וגן כלי לכוון את הדעת והדמיון אל הספרות. "ואן ספק שיש לגוונים מבוא אל פעולות הספירות והמשכת שפעם ולסיבה זו כאשר יצטרך הממשך להמשיך שפע רחמים מהחסד יצייר לנגדו שם הספירה בגוון אותו עניין הנצרך כפי גוון המידה אם חסד גמור ללובן גמור, ואם לא כל כך יצייר לובן כסיד ההיכל וכיוצא בזה כמו שנבאר בשער הכוונות..."

"... כי מהגוונים הנראים לעינים או המצטיירים בשכל בגופנים יתפעל הרוחני, והנפש תעורר לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה ממציאות למציאות עד שתתעלה אל מקום יניקתה ויתעו ויתעורר לפי מציאות ציורה..."

כותב רבי דוד אור זרוע: "אן לנו רשות לצייר ב' ספירות אלא בראשי פרקים הבאים לידך כגון מגן אברהם לחדס וכגון חונן הדעת לתפארת. לכן תצייר לעולם באותו צבע של ראשי הפרקים שהיא החשמל של אותה הספירה כי החשמל הוא הלבוש הספירה בעצמה סביב סביב..."

צבע הוא הלבוש הראשון של אנרגיה.

כותב הרמח"ל בספרו אדיר במרום: "... והנה באמת יש דברים נופלים תחת פעולת העינים ויש שאינם נופלים, פירוש – שיהיו נראים או לא נראים. והעניין, כי בחיות כתיב, וגבותם מלאות עיניים (יחזקאל א, יח). והוא עניין ההסתכלות שהוא התדבקות הרואה בדבר הנראה, כי באמת מבט יוצא מן העין ומחבק את הנושא הנראה, וחוזר ומציירו בעין עצמו".

יש צבעים שנראים ושאינם נראים, תפישת הצבעים שלנו בה טמון הסוד, המשמעות, תוכנתנו כך שנוכל